

Briselē, 2.6.2020.
COM(2020) 224 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Eiropas Fonda ilgtspējīgai attīstībai īstenošanu

Saturs

1.	Kopsavilkums	1
2.	Īstenošanas ziņojuma mērķis un tvērums	3
3.	Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai un tā īstenošana	3
3.1.	EFIA garantija.....	3
3.2.	Finansējuma apvienošana	5
3.2.1.	Āfrikas investīciju platforma.....	5
3.2.2.	Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu platforma.....	5
4.	Novērtējuma metodes	6
5.	Secinājumi un atbildes uz novērtējuma jautājumiem	6
5.1.	Atbilstība.....	6
5.2.	Efektivitāte un pievienotā vērtība	6
5.3.	Lietderība	8
5.4.	Saskaņotība un koordinēšana	8
5.5.	Ilgtspēja.....	9
6.	Secinājumi un ieteikumi	9

1. KOPSAVILKUMS

Eiropas Fondu ilgtspējīgai attīstībai (EFIA) izveidoja ar Regulu (ES) 2017/1601 (“EFIA regula”)¹. Tajā noteikts juridiskais pamats inovatīvu finanšu instrumentu izmantošanai atbilstīgi Ārējo investīciju plānam (“ĀIP”/“plāns”), jo īpaši budžeta garantiju izmantošanai.

ĀIP ir trīs pīlāri. EFIA ir ĀIP pirmais pīlārs, un tā galvenais uzdevums ir nodrošināt integrētu finanšu paketi ieguldījumu finansēšanai Āfrikas un Eiropas kaimiņvalstu reģionā. Tas ietver gan finansējuma apvienošanas darbības, gan garantijas. Otrā pīlāra ietvaros vietējām pašvaldībām, kā arī uzņēmumiem, sabiedrībām vai kooperatīviem sniedz tehnisko palīdzību labāku un dzīvotspējīgāku projektu attīstīšanai. Tāpat tehnisko palīdzību sniedz darbībām, kas klasificētas 3. pīlārā, proti, darbībām, ar kurām atbalsta strukturētu politisko un privātā sektora dialogu ar partnervalstīm un citām ieinteresētajām personām nolūkā uzlabot ieguldījumu un uzņēmējdarbības vidi.

Kopā ar finanšu partneriestādēm Eiropas Komisija jau ir guvusi labus panākumus, īstenojot plānu praksē un turpinot daudzas visos trīs pīlāros paredzētās darbības.

Šā ziņojuma pamatā ir neatkarīgs ārējs novērtējums, kas tika veikts laikposmā no 2019. gada jūlija līdz 2020. gada janvārim. Novērtējumā tika uzsvērts, ka EFIA ir būtiska nozīme attiecībā uz Subsahāras Āfrikas un ES kaimiņvalstu reģiona ieguldījumu vajadzībām, kā arī ES prioritātēm un saistībām.

Attiecībā uz **“atbilstību”** EFIA pieeju raksturo kā **ļoti būtisku** jaunajā ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) virzītajā globālās attīstības finansēšanas modelī², ņemot vērā EFIA veicinošo nozīmi, riska dalīšanas iespējas un spēju stiprināt partnerības. Tādējādi to uzskata par vienu no vadošajiem šā jaunā modeļa piemēriem darbībā līdz šim. Uzsākot EFIA darbību, ES definē terminu “jaunās paaudzes līdzekļu devējs”.

Attiecībā uz **“efektivitāti un papildināmību”** novērtējumā norādīts, ka agrīns dialogs valstī nodrošina EFIA procesa saskaņotību ar IAM prioritātēm.

EFIA ļauj ES veikt divas darbības, kuras būtu grūti īstenojamas ar citiem ES instrumentiem: daudz plašāk iesaistīties privātā sektora attīstības un reģionālu investīciju atbalstīšanā un atbalstīt plašu inovāciju.

Attiecībā uz **“lietderību”** ārējā novērtējumā apstiprina, ka EFIA pārvaldības struktūra sekmē pārredzamību un koordināciju ar visiem iesaistītajiem dalībniekiem.

Attiecībā uz **“saskaņotību”** neatkarīgajā ārējā novērtējumā norādīts, ka EFIA veicina lielāku koordināciju un saskaņošanu ES un finanšu iestāžu starpā. Ar EFIA garantiju ir pieliktas pūles, lai sadarbotos ar vairāk finanšu iestāžu, tostarp izmantotu atvērtās piekļuves veidu³ un īstenotu portfēļa pieeju, kas nodrošina lielāku elastību.

---

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 26. septembra Regula (ES) 2017/1601, ar ko izveido Eiropas Fondu ilgtspējīgai attīstībai (EFIA), EFIA garantiju un EFIA garantiju fondu.

² Modelis, kurā attīstības finansējums ir vērsts uz ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu līdz 2030. gadam, tādējādi palīdzot novērst Apvienoto Nāciju Organizācijas identificēto finansējuma trūkumu saistībā ar šo mērķi.

³ Kopš 1970. gadu beigām EEK/ES ir sniegusi budžeta garantijas, lai segtu riskus, kas saistīti ar Eiropas Investīciju bankas veiktajiem finansēšanas darījumiem ārpus ES (tā sauktais ārējo aizdevumu mandāts,

Visbeidzot, ārējā novērtējumā uzsvērts, ka EFIA ilgtermiņa **ilgtspējas** pieejas īstenošanu pašlaik nodrošina augsts pieprasījuma līmenis. To pastiprina EFIA (jo īpaši garantiju) potenciāls pārbaudīt un izstrādāt jaunus finanšu produktus.

Šie pozitīvie secinājumi atspoguļojas EFIA īstenošanas stāvoklī. Saistībā ar finansējuma apvienošanu līdz šim finansējuma apvienošanas projektiem ir piešķirts 3,1 miljards EUR, finansējot 154 projektus visā Āfrikas kontinentā un ES kaimiņvalstīs. Paredzēts, ka šis finansējums 3,1 miljarda EUR apmērā radīs kopējos ieguldījumus aptuveni 30 miljardu EUR apmērā, galvenokārt enerģētikas un transporta nozarē, vienlaikus attīstot arī privāto un lauksaimniecības sektoru.

Saistībā ar garantijām līdz 2020. gada aprīlim ir jau parakstīti septiņi garantijas nolīgumi. Pirmo garantijas nolīgumu par *NASIRA* projektu Komisija parakstīja 2018. gada beigās, tikai nedaudz vairāk kā gadu pēc EFIA regulas pieņemšanas. Kā norādīts neatkarīgajā ārējā novērtējumā, šādas lielas un novatoriskas programmas izveidi šādā laika posmā var uzskatīt par ātru salīdzinājumā ar citiem līdzīgiem mehānismiem. Pārējo garantijas nolīgumu secīga parakstīšana apliecināja nepieciešamību precizēt pastāvīgus horizontālus jautājumus (skatīt turpmāk), kas pēc tam nodrošinātu visu turpmāko garantijas nolīgumu ātru noslēgšanu pirms pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas beigām.

EFIA garantija cita starpā izmanto struktūras, kuru mērķis ir noteikt papildu riskus saistībā ar pāreju uz jauniem, sarežģītākiem tirgiem, piemēram, otrās kārtas zaudējumu garantijas. Lielāka uzmanība tiek pievērsta privātā sektora veikto papildu ieguldījumu atbalstam, un garantiju mērķis ir ne tikai atbalstīt ieguldījumus, bet arī radīt tirgus, kuru dēļ garantiju atbalsts var galu galā izrādīties nevajadzīgs. Tādējādi EFIA garantija ir nozīmīgs sasniegums to instrumentu klāstā, ko Komisija izmanto ārējā sadarbībā.

Attiecībā uz ieguldījumu vidi tikai 2019. gadā vien Komisija ir nodrošinājusi vairāk nekā 600 miljonus EUR, lai atbalstītu partnervalstu centienus kļūt par pievilcīgāku vietu ieguldījumiem.

Tādējādi kopumā ĀIP un EFIA īsteno pareizi, un, neraugoties uz dažām problēmām, sākotnējo mērķi vajadzētu pārsniegt, jo līdz ieguldījumu perioda beigām ar EFIA vajadzētu piesaistīt ieguldījumus 47 miljardu EUR apmērā, izmantojot 4,6 miljardus EUR, kas paredzēti finansējuma apvienošanas dotācijās un EFIA garantijās.

---

kas nesēn novērtēts dokumentā SWD(2019) 333 final). Ar Eiropas Fondu ilgtspējīgai attīstībai ES var sniegt budžeta garantijas EIB, kā arī vairākām citām starptautiskām finanšu iestādēm vai ES dalībvalstu attīstības finansēšanas iestādēm.

2. ĪSTENOŠANAS ZIŅOJUMA MĒRĶIS UN TVĒRUMS

EFIA regulas 17. panta 1. punkts paredz, ka Komisija novērtē EFIA sākotnējo darbību, tā pārvaldību un reālo ieguldījumu šīs regulas mērķu un uzdevumu īstenošanā.

Lai sniegtu pēc iespējas vairāk informācijas, kā arī ņemot vērā EFIA agrīnās īstenošanas posmu, Komisija sagatavoja šo īstenošanas ziņojumu, kurā bija ietverts sākotnējais tādu galveno vērtēšanas kritēriju novērtējums kā atbilstība, lietderība, efektivitāte, saskaņotība un pievienotā vērtība. Šā ziņojuma pamatā ir rezultāti, kuri gūti neatkarīgā ārējā novērtējumā, kas tika veikts laikā no 2019. gada jūlija līdz 2020. gada janvārim.

Ziņojuma tvērums aptver laikposmu no 2017. gada 1. janvāra līdz 2019. gada 30. septembrim (termiņš).

Attiecībā uz instrumentiem ziņojumā ir aplūkotas Āfrikas un Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu platformas, tostarp gan finansējuma apvienošanas darbības, gan EFIA garantija. Atbilstoši tam ģeogrāfiskais pārklājums ietver Subsahāras Āfriku un ES kaimiņvalstis (austrumos un dienvidos).

3. EIROPAS FONDS ILGTSPĒJĪGAI ATTĪSTĪBAI UN TĀ ĪSTENOŠANA

EFIA ir Ārējo investīciju plāna pirmais pīlārs. Tā galvenais mērķis ir nodrošināt integrētu finanšu paketi, lai finansētu ieguldījumus, galvenokārt Āfrikas reģionā un kaimiņvalstīs. Eiropas Fondu ilgtspējīgai attīstībai veido divas reģionālās investīciju platformas: viena Āfrikai — Āfrikas investīciju platforma (“AIP”), bet otra ES kaimiņvalstīm — kaimiņattiecību politikas ieguldījumu platforma (“NIP”). Platformas tika izveidotas, pamatojoties uz iepriekšējiem finansējuma apvienošanas mehānismiem, Āfrikas investīciju mehānismu un kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānismu. Tajās apvieno ES finansējuma apvienošanu un jaunu garantiju instrumentu (EFIA garantija). Mērķis ir palielināt resursus migrācijas pamatcēloņu risināšanai un dot ieguldījumu IAM sasniegšanā.

3.1. EFIA garantija

EFIA garantija ir viens no galvenajiem inovatīvajiem elementiem ES Ārējo investīciju plānā, un to izmanto, lai mazinātu riskus ieguldījumiem ilgtspējīgā attīstībā partnervalstīs, tādējādi palīdzot mobilizēt ieguldījumus. Tā mērķis ir atbalstīt ieguldījumus Āfrikā un Eiropas kaimiņvalstīs nolūkā veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu ekonomikas un sociālo attīstību, maksimāli palielināt papildināmību, kā arī piesaistīt privātā sektora līdzekļus. Garantija ir paredzēta kā riska mazināšanas mehānisms, lai piesaistītu privātā sektora finansējumu, vienlaikus izvairoties no tirgus izkropļojumiem.

EFIA garantija nepārsniedz 1,5 miljardus EUR, ko paredzēts iegūt no vispārējā budžeta, paredzot iespēju veikt iemaksas citām personām. Līdz 2019. gada beigām tika veiktas papildu iemaksas 50 miljonu ASV dolāru apmērā no Bila un Melindas Geitsu fonda, 9,6 miljonu EUR apmērā no Dānijas, 300 000 EUR apmērā no Čehijas Republikas un 100 000 EUR apmērā no Igaunijas.

Kā paredzēts EFIA regulas 9. panta 4. punktā, Komisija ir noteikusi piecus investīciju logus atbilstoši galvenajām prioritārajām jomām⁴:

- ilgtspējīga enerģija un savienojamība;
- mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu (MMVU) finansēšana;
- ilgtspējīga lauksaimniecība, lauku uzņēmēji un agrorūpniecība;
- ilgtspējīgas pilsētas;
- digitalitāte attīstības veicināšanai.

Katram investīciju logam savus priekšlikumus jeb piedāvātās ieguldījumu programmas iesniedza dažādi atbilstīgie partneri.

Divdesmit astoņām piedāvātajām garantiju programmām tika piešķirti 1,54 miljardi EUR. Paredzams, ka tas ļaus piesaistīt kopējos ieguldījumus 17,5 miljardu EUR apmērā. Attiecībā uz prioritārajām jomām garantijas apmērs, ko apstiprināja ilgtspējīgas enerģijas un savienojamības nozarē, bija 603,5 miljoni EUR, starpniecības aizdevumiem MMVU un lauksaimniecībai — 522 miljoni EUR, digitalizācijai — 220 miljoni EUR, ilgtspējīgām pilsētām — 167 miljoni EUR, savukārt 22 miljonus EUR paredzēja, lai atbalstītu vietējās valūtas finansēšanu⁵.

Attiecībā uz minētajām divdesmit astoņām garantijām līdz 2020. gada janvārim tika parakstīti septiņi garantijas nolīgumi.⁶ Paredzēts, ka tiks parakstīti vēl citi, kurus, iespējams, pārveidos, lai veicinātu spēcīgu un mērķtiecīgu ES atbildes reakciju nolūkā atbalstīt partnervalstu centienus cīņā pret koronavīrusa pandēmiju⁷.

Līdztekus ātrai īstenošanai ir jāvienojas par atbilstošiem noteikumiem, ar kuriem īsteno finanšu instrumentu un budžeta garantiju regulatīvās prasības, kā noteikts ES Finanšu regulā⁸ un citos ES tiesību aktos. Jo īpaši ir pierādījies, ka līgumu slēgšana ar attīstības finansēšanas iestādēm ārpus Eiropas prasa vairāk pūļu un ir laikietilpīgāks process, jo ES prasības dažkārt pārsniedz starptautiski atzītus standartus, piemēram, attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu un jurisdikcijām, kas nesadarbojas. Tāpēc, lai nodrošinātu īstenošanas efektivitāti, Komisijai, izvēloties un iesaistot finanšu iestādes, ir pienācīgi jāņem vērā to finanšu un operatīvās spējas, lai veidotu finanšu arhitektūru, ar ko veicina politikas mērķu sasniegšanu, un pienācīgi nodrošinātu Eiropas Savienības līdzekļu pareizu finanšu pārvaldību. Tāpēc starp Komisiju un tās partneriem ir jāved intensīvs dialogs un sarunas par salīdzināmām līguma klauzulām.

Svarīgi, lai nolīgumi būtu pilnīgi droši un visaptveroši, kā arī atbilstu ES Finanšu regulā un EFIA regulā noteiktajām prasībām, lai partneriem būtu skaidrs, ko no tiem sagaida ar šīm garantijām, kuras atbalsta ar ES nodokļu maksātāju līdzekļiem.

⁴ C(2017) 7899 *final*.

⁵ https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/181213-28-guarantees-table_en.pdf

⁶ FMO NASIRA garantiju mehānisms, CDP un AfDB arhipelāga garantijas nolīgums, FMO Venture Programme garantijas nolīgums, ERAB Pamatnostādnes par atjaunojamo energoresursu investīciju palielināšanu, AECID un Pasaules Bankas grupas Izturīgu pilsētu attīstība (RECIDE), KfW Āfrikas enerģijas garantiju mehānisms "AEGF" un EIB MVU piekļuve finanšu garantijas nolīgumam.

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_20_604; Koronavīruss: ES globāla atbildes reakcija cīņā pret pandēmiju.

⁸ Regula (ES, Euratom) 2018/1046.

3.2. Finansējuma apvienošana

Finansējuma apvienošanas ietvaros ES finansiālo atbalstu kombinē ar aizdevumiem vai kapitālu no citiem publiskiem un privātiem finansētājiem nolūkā piesaistīt publiskā un privātā sektora ieguldījumus, kas veicina ilgtspējīgu ekonomikas attīstību. EFIA satvarā finansējuma apvienošanu īsteno, izmantojot divas reģionālās finansējuma apvienošanas platformas: Āfrikas investīciju platformu (*AIP*, bijušais Āfrikas investīciju mehānisms (*AfIF*)) un Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu platformu (*NIP*, bijušais kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānisms (*NIF*)).

Laikposmā no 2017. gada līdz 2019. gadam kopumā tika apsolīti un *NIP* trasta fondā izmaksāti 3,75 miljoni EUR, no kuriem 2,75 miljonus EUR apsolīja Vācija, bet 1 miljonu EUR — Igaunija.

3.2.1. Āfrikas investīciju platforma

Āfrikas investīciju platformas galvenais uzdevums ir veicināt partnervalstu ekonomisko un sociālo attīstību, tostarp mobilizējot privātā sektora resursus, galveno uzmanību pievēršot ilgtspējai un pienācīgas kvalitātes darbvietu radīšanai, sociālekonomiskajām nozarēm un ilgtspējīgai lauksaimniecībai.

Laikposmā no 2017. gada līdz 2019. gadam Āfrikas investīciju platformā ES ir piešķīrusi 1,8 miljardus EUR 78 darbībām, kopumā Subsahāras Āfrikā stimulējot ieguldījumus 13,5 miljardu EUR apmērā.

Līdz šim projekti galvenokārt bija vērsti uz transporta nozari un enerģētikas nozari, kurās īsteno attiecīgi 44 % un 34 % darbību. Labākas infrastruktūras nodrošināšana un piekļuve enerģijai ir priekšnoteikumi turpmākai efektīvai izaugsmei. Pārējie projekti bija vērsti uz privātā sektora attīstību, vidi, IKT un lauksaimniecību⁹.

3.2.2. Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu platforma

Tāpat laikposmā no 2017. gada līdz 2019. gadam Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu platformā ES ir piešķīrusi 1,3 miljardus EUR 76 darbībām. Tiek lēsts, ka šis finansējums kaimiņvalstu reģionā palīdzētu radīt kopējos ieguldījumus aptuveni 16,2 miljardu EUR apmērā.

Reģionālais dalījums starp austrumu un dienvidu kaimiņvalstīm ir 44 %–56 %. Līdz šim projekti galvenokārt bija vērsti uz privātā sektora attīstību (33 %), enerģētikas nozari (18 %), kā arī ūdens un sanitārijas nozari (18 %). Pārējie projekti tika vērsti uz transporta, vides, izglītības, pilsētu attīstības un lauksaimniecības nozari¹⁰.

⁹ Detalizētu informāciju skatīt gaidāmajā EFIA 2019. gada darbības ziņojumā (tiks publicēts).

¹⁰ Turpat.

4. NOVĒRTĒJUMA METODES

Īstenošanas ziņojumā sniegts Komisijas dienestu veikts novērtējums par EFIA sākotnējo darbību, tā pārvaldību un ieguldījumu EFIA regulas mērķu un uzdevumu īstenošanā. Šā Komisijas ziņojuma pamatā ir darbs, ko veica ārējie konsultanti, kas sniedza neatkarīgu ārēju novērtējumu.

Ārējais novērtējums tika pasūtīts, lai sniegtu neatkarīgu priekšstatu par EFIA īstenošanas sākotnējo posmu, un šajā posmā, cik vien iespējams, tā pamatā bija pieci vērtēšanas kritēriji, proti, atbilstība, lietderība, efektivitāte, saskaņotība un pievienotā vērtība.

5. SECINĀJUMI UN ATBILDES UZ NOVĒRTĒJUMA JAUTĀJUMIEM

5.1. Atbilstība

Pirmais novērtējuma jautājums skar EFIA atbilstību, proti: *“Vai EFIA garantijas / finansējuma apvienošanas instrumenti atbilst aicinājumam izstrādāt jaunu attīstības finansēšanas modeli IAM laikmetā, kā arī abu reģionu ieguldījumu vajadzībām un ES prioritātēm un saistībām?”*

Atbildot uz šo jautājumu, ārējā novērtējumā teikts, ka EFIA ir ļoti būtiska nozīme attiecībā uz nepieciešamību pēc jauna globālās attīstības finansēšanas modeļa, un tas ir ļoti būtisks attiecībā uz abu reģionu (Subsahāras Āfrikas un ES kaimiņvalstu) ieguldījumu vajadzībām, kā arī attiecībā uz ES prioritāšu un saistību kopumu.

Tika secināts, ka EFIA ir ļoti būtisks attiecībā uz jaunā globālās attīstības finansēšanas modeļa prasībām, jo īpaši ņemot vērā veicinošo nozīmi, riska dalīšanu un partnerību veidošanu. Uzskata, ka tas varētu būt viens no vadošajiem minētā jaunā modeļa piemēriem darbībā līdz šim.

Pierādījumi liecina, ka EFIA ir politikas virzīts. Tā politikas orientācija ir saderīga ar IAM, atbilst pieprasījumam (vajadzībām) partnervalstīs un ietekmē finanšu iestāžu partneru aizdevumu piešķirumus, sniedzot norādījumus šiem piešķirumiem, pamatojoties uz politikas ievirzēm.

Pierādījumi liecina, ka ĀIP un tā ietvaros esošā EFIA pamatā ir virkne citu ES saistību un prioritāšu, ar ko tas ir saderīgs. Turklāt ar EFIA starpniecību ES ir varējusi iesaistīties plašākā mērogā.

Tā kā EFIA atbalsta aizdevumus un pašu kapitālu, kas ir saistīti tikai ar ieguldījumu projektiem, tas nevar aizstāt ne budžeta atbalstu, kas neietver projektus, ne tiešas dotācijas struktūrām, kurām nav iespēju aizņemties, piemēram, nevalstiskām organizācijām.

5.2. Efektivitāte un pievienotā vērtība

Otrais novērtējuma jautājums attiecas uz tādiem kritērijiem kā efektivitāte un pievienotā vērtība, proti: *“Vai EFIA atbilst mērķiem un konkrētām ES prioritātēm un nodrošina papildināmību attiecībā uz tās atbalstu mērķa valstīm?”*

Atbildot uz šo jautājumu, ārējā novērtējumā teikts, ka EFIA nodrošina finanšu papildināmību, apliecina, ka sākotnēji šķiet daudzsolīši īstenot nefinanšu papildināmību, un ir devis iespēju iesaistīties plašākā mērogā. Pamanāmība ir saskaņā ar regulu, tomēr vajadzētu veikt papildu uzlabojumus, nodrošinot “atpazīstamību”.

EFIA piesaista ievērojamas summas no cita finansējuma (tostarp privātā līdzfinansējuma). Pētījumā norādīts, ka, ņemot vērā finansējuma apvienošanu un garantijas, EFIA dati 2019. gada septembrī liecina, ka EFIA apstiprinājumi 4,03 miljardu EUR apmērā mobilizē kopējos ieguldījumus 40,5 miljardu EUR apmērā, tādējādi vidējais finanšu piesaistījuma rādītājs ir 10,04¹¹. Tas liecina par EFIA modeļa efektivitāti piesaistīt vairāk līdzekļus.

Aiz galvenā rādītāja vērojama būtiska sarežģītība un daudzveidība attiecībā uz instrumentu, sektoru, valsti vai reģioniem. Tāpēc turpmāk piesaiste būs atkarīga no EFIA instrumenta, projekta un valstu kopuma. Turklāt finansējuma apvienošana un garantijas mobilizē dažādu veidu “papildu līdzekļus”, atspoguļojot atbalstīto projektu dažādos veidus.

Turklāt ārējā novērtējumā pausts uzskats, ka agrīns dialogs valsts līmenī nodrošina EFIA procesa saskaņotību ar IAM prioritātēm, un sākotnējie pierādījumi liecina par saskaņotību ar daudzām IAM prioritātēm un mērķiem. Projektu līmenī papildināmība šķiet spēcīga un kvalitatīvi pamatota, tomēr reti izteikta kvantitatīvi. Politikas līmenī ir redzami piemēri, kur EFIA atbalsta politikas maiņu vai pastiprina to.

Pirmais parakstītais garantijas nolīgums *NASIRA*, ko īstenoja *FMO*, ir labs piemērs tam, kā tiek risināti migrācijas pamatcēloņi; Ar tā palīdzību tiek mazināts gan patiens, gan iedomāts risks, kas saistīts ar aizdevumiem uzņēmējiem, kam nav pienācīgas piekļuves finansējumam, ES kaimiņvalstīs un Subsahāras Āfrikā, daudzi no kuriem ir bijuši spiesti bēgt no savām mājām. Piedāvājot tādām vietējām finanšu iestādēm kā bankas un mikrofinansēšanas iestādes portfeļa garantijas aizdevumiem. uzņēmējiem, viņiem tiek dota iespēja piekļūt ieguldījumu aizdevumiem.

EFIA ļauj ES veikt divas darbības, kuras būtu grūti īstenojamas ar citiem ES instrumentiem – vismaz tādā pašā apmērā un ar esošajiem budžeta līdzekļiem: daudz plašāk iesaistīties privātā sektora attīstības un reģionālu investīciju atbalstīšanā un atbalstīt inovāciju.

Pamanāmība atbilst EFIA regulai un ES pamatnostādņem, taču ir saskatāmas dažas problēmas un iespējas. Proti, varētu uzlabot komunikācijas stratēģiju noteikšanu projektu līmenī, radīt atpazīstamību ES attīstības atbalstam, kā arī atbilstīgus turpmākos pasākumus saistībā ar esošajiem komunikācijas pasākumiem, jo īpaši ar privāto sektoru.

---

¹¹ Apstiprināts ar 2019. gada beigu atjaunināto versiju: apstiprinājumi 4,6 miljardu EUR apmērā sekmē ieguldījumus 47 miljardu EUR apmērā https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/update4_jan20_factsheet_eip_en_0.pdf.

5.3. Lietderība

Trešais novērtējuma jautājums skar EFIA lietderību, proti: *“Cik lielā mērā EFIA izveide, izstrāde, darbība, pārvaldība un struktūra palīdz sasniegt tā mērķus?”*

Atbildot uz šo jautājumu, ārējā novērtējumā teikts, ka pašreizējās struktūras ietvaros EFIA pārvaldība, tāpat kā finanšu pārvaldība, atbilst regulā noteiktajam.

Ārējā novērtējumā apstiprina, ka EFIA pārvaldības struktūra veicina pārredzamu pārvaldību un partnerību un izpilda EFIA regulas noteikumus.

Intervijās tika apzinātas un uzsvērtas atsevišķas problēmas un operatīvie jautājumi. Tās attiecās uz produktu daudzveidības pārvaldību EFIA ietvaros (t. i., apvienošanu un garantijas), uzņēmējdarbības procesiem un termiņu ietekmi; personāla kapacitāti un pienākumu sadalījumu; zināšanu pārvaldību. Ņemot vērā garantiju programmu agrīno posmu, šos jautājumus var attiecināt uz “mācīšanās līkni”. Pamatojoties uz analīzi, pētījumā secināts, ka EFIA darbības plāns ir jāpārskata sīkāk, galveno uzmanību pievēršot šādiem jautājumiem: i) uzņēmējdarbības procesa mērķi un uzbūve; ii) organizācijas struktūra; iii) personāla prasmes un apmācība; un iv) zināšanu pārvaldība.

Lai gan dotācijas finansējuma apvienošanai nosaka aprēķinu rezultātā un ņemot vērā “pieejamo budžetu”, regulārāk vajadzētu veikt aprēķinu kvantitatīvo noteikšanu. Saistībā ar EFIA garantiju piešķirumi ierosinātajām ieguldījumu programmām tika grozīti un pielāgoti, reaģējot uz programmu izstrādi, kas paredzēta, lai nodrošinātu programmu izplatību pa pieciem loģiem.

EFIA pārraudzības sistēmas projekts ir saskaņots ar ES rezultātu sistēmu attīstības sadarbībai, tomēr būtu jāuzlabo tās spēja sagatavot konsolidējamus un apkopojamus datus, ņemot vērā to, ka: i) joprojām ir jāaskaņo metodoloģija attiecībā uz dažiem ierosinātajiem rādītājiem; ii) sektoru pamatrādītājiem ir ierobežota pievienotā vērtība un trūkst salīdzināmības; iii) joprojām pastāv pretrunas starp Komisijas dienestu ziņošanas vajadzībām un finanšu iestāžu pašu sistēmām un uzraudzības pieeju: finanšu iestāžu pienākums ir ziņot par divām sistēmām (ES un iekšējo), tāpēc izmaksas ir lielākas un tiek sekmēts šaurāks priekšstats par kopējo situāciju (līdzīgi vai salīdzināmi rādītāji).

5.4. Saskaņotība un koordinēšana

Ceturtais novērtējuma jautājums skar EFIA saskaņotību un koordinēšanu, proti: *“Cik lielā mērā ar EFIA nodrošina saskaņotību gan iekšējā līmenī saistībā ar ES stratēģijām un politiku reģionos, gan ar finanšu iestāžu darbībām?”*

Reaģējot uz to, ārējais novērtējums aplūko EFIA saskaņotību trīs dažādos līmeņos: a) starp EFIA komponentiem, b) ar citiem ES atbalsta veidiem; un c) ar finanšu iestāžu darbībām.

Attiecībā uz EFIA komponentu saskaņotību EFIA garantiju programmu darbības uzsākšana var ietekmēt finansējuma apvienošanas dotāciju turpmāko klāstu un vājināt finansējuma apvienošanas garantiju pamatojumu, kā arī mazināt iemaksātā riska kapitāla piemērojamību pirmās kārtas zaudējumu laidieniem strukturētajos fondos. Tāpēc, lai uzlabotu EFIA “produktu kopuma” saskaņotību, var būt nepieciešama zināma formāla racionalizācija. Iespējams, lai uzlabotu sinerģiju, būtu jāpārskata darbības un projektu cikla aspekti.

Attiecībā uz saskaņotību ar citiem atbalsta veidiem pētījumā uzskata, ka EFIA nodrošina instrumentu diferencētu kopumu un papildina citus atbalsta veidus. Pētījumā apstiprina, ka, iekļaujot EFIA kā vienu no trim ĀIP pīlāriem, vajadzētu veidoties lielākai papildināmībai un koordinācijai starp EFIA un citiem ES atbalsta veidiem.

Finansējuma apvienošanas darbības samērā labi koordinē ar citiem atbalsta veidiem, galvenokārt pateicoties ES delegāciju tiešai iesaistei. Tomēr uzmanība tiek pievērsta to lomai un iesaistei attiecībā uz finansējuma apvienošanas projektu detalizētu formulējumu un EFIA garantiju faktisko īstenošanu.

EFIA veicina lielāku koordināciju un saskaņošanu ES un finanšu iestāžu starpā. Ar EFIA garantijām ir pieliktas pūles, lai sadarbotos ar vairāk finanšu iestāžu, tostarp izmantotu atvērtās piekļuves modeli un īstenotu portfeļa pieeju, kas nodrošināja lielāku elastību.

5.5. Ilgtspēja

Piektais novērtējuma jautājums skar EFIA ilgtspēju, proti: *“Vai EFIA garantija un finansējuma apvienošanas darbības ir ilgtspējīgas?”*

Atbildot uz šo jautājumu, ārējā novērtējumā teikts, ka EFIA var būt vērsts uz ilgtspējīgām politikas reformām, lai gan tikai dažos projektos un programmās tas ir skaidri noteikts mērķis.

EFIA ir saskaņots ar IAM, un atbilstību pārbauda projekta/programmas līmenī. Vērā tiek ņemti arī dzimumu līdztiesības un citi transversāli rādītāji, tomēr nav skaidrs, kā pārraudzības sistēmas ierobežojumu dēļ EFIA spēš pārraudzīt izpildi, piemēram, ņemot vērā finanšu iestāžu spēju vākt dezagregētus datus, darbā izmantojot finanšu starpniekiestādes, kuras, iespējams, nav ieviesušas sistēmas šādu datu vākšanai.

EFIA ilgtermiņa ilgtspējas pieejas īstenošanu pašlaik nodrošina augsts pieprasījuma līmenis. To pastiprina EFIA (jo īpaši garantiju) potenciāls pārbaudīt un izstrādāt jaunus finanšu produktus.

6. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Šajā nodaļā norādītas gūtās mācības un ieteikumi, pamatojoties uz neatkarīgā ārējā novērtējuma rezultātiem. Tajā ietverta Komisijas dienestu atbilde un attiecīgā gadījumā atsauce uz pasākumiem, kas iekļauti Komisijas ziņojumā Padomei par ieteikumiem, kurus sniegusi lietpratēju augsta līmeņa grupa par Eiropas finanšu arhitektūru attīstībai¹².

Atbilstība

Attiecībā uz atbilstību ārējā ziņojumā ir ieteikts izstrādāt pielāgotus riska samazināšanas pasākumu kopumus konkrētām ieguldītāju grupām un izmantot spēcīgo tirgus pozīciju, lai kopīgi izvēlētos vairāk līdzekļu devēju nolūkā panākt lielāku riska samazināšanas ietekmi.

¹² COM(2020) 43 final, Komisijas ziņojums Padomei par ieteikumiem, kurus sniegusi lietpratēju augsta līmeņa grupa par Eiropas finanšu arhitektūru attīstībai <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1580526319085&uri=COM:2020:43:FIN>.

Komisijas atbilde

Ieteikumi ir pieņemti, un Komisija piekrīt vēl vairāk paplašināt analīzi un pievēršanos privātajam sektoram, lai vairotu EFIA instrumenta pievilcību. Komisija jau izstrādā šo pieeju, izmantojot atsevišķas programmas vai nozaru pētījumus par ieguldījumiem dabas kapitālā un aprītes ekonomikā.

Konkrētāk, tiks veikti turpmāki pasākumi ar mērķi vairot iespējas veikt ieguldījumus zaļajā ekonomikā un aprītes ekonomikā.

Tiek risināts arī jautājums par citu līdzekļu devēju piesaistīšanu. Jau ir veiktas papildu iemaksas, un turpmāk līdzekļu devēji (ES dalībvalstis vai citi) varētu vēlēties piedalīties EFIA, veicot līdzekļu pārskaitījumu, i) ņemot vērā esošo pārvaldības struktūru vai ii) izmantojot īpašu struktūru, kam būtu vajadzīga īpaša pārvaldība.

Efektivitāte un papildināmība

Attiecībā uz efektivitāti un papildināmību ārējā ziņojumā ieteikts pārvaldīt portfeli, lai piešķirtu lielāku nozīmi “jaunākām” IAM nozarēm un mērķiem (piemēram, digitalizācijai, ilgtspējīgām pilsētām un lauksaimniecībai). Tāpat tajā ieteikts uzlabot pieteikuma veidlapas papildināmības sadaļu un pamanāmību attiecībā uz privātā sektora partneriem.

Komisijas atbilde. Šie ieteikumi ir vērtēti atzinīgi un pieņemti.

— Komisija arī turpmāk uzsvērs politikas prioritāšu sasniegšanu. Izveidojot īpašus EFIA garantijas logus lauksaimniecībai, digitalizācijai un ilgtspējīgām pilsētām, Komisija ir spērusi nozīmīgu soli ieguldījumu veicināšanai šajās jomās. Atbalstot šādas investīcijas ar EFIA starpniecību, Komisija arī turpmāk centīsies novērst konkrētus migrācijas, tostarp neatbilstīgās migrācijas, sociālos un ekonomiskos cēloņus, kā arī sniegt ieguldījumu to migrantu ilgtspējīgā reintegrācijā, kuri atgriežas savās izcelsmes valstīs, un stiprināt tranzīta un uzņēmējkopienas. Savā priekšlikumā par Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (*NDICI*)¹³ Komisija izveido EFIA+, paredzot darbību visā pasaulē, kas būs EFIA turpinājums nākamajā daudzgadu finanšu shēmā. Atbilstoši priekšlikumā minētajam EFIA+ tiktu ievērots princips “politika vispirms”, saskaņā ar kuru šo īstenošanas instrumentu izmantošana būtu jānodrošina atbilstīgi plānošanas dokumentiem. Šajos dokumentos būtu noteiktas ES un partnervalstu prioritātes, kas attiektos uz jaunākām “IAM” nozarēm, tostarp digitalizāciju, ilgtspējīgām un viedām pilsētām un ilgtspējīgu lauksaimniecību, kā arī būtu papildināti un stiprināti centieni saistībā ar Savienības migrācijas politiku ar trešām valstīm. Attiecīgās izmaiņas tiks iekļautas pieteikuma veidlapas turpmākajā pārskatīšanā. Izpildes rādītāji un to turpmāka pārraudzība ir paredzēta parakstīto garantijas nolīgumu tekstā.

— Komisija atzīst, ka ir nepieciešama stabila atpazīstamība un vēstījums, kura mērķis ir stiprināt ES globālo attīstības stratēģiju. Ziņojumā Padomei¹⁴ Komisija minēja vairākus iespējamus pasākumus, kas veicami, lai nodrošinātu saskaņotību starp dažādiem

¹³ COM(2018) 460 final, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu.

¹⁴ COM(2020) 43 final.

īstenošanas partneriem un dalībniekiem. Tāpat Komisija atzinīgi vērtē dalībvalsts līdzdalības palielināšanu, ko nodrošina šī kopīgā atpazīstamība, jo tādējādi tiks paplašināta EFIA pašreizējā mērķauditorija un tvērums.

Lietderība

Attiecībā uz lietderību ārējā novērtējumā ieteikts sākt pārskatīt uzņēmējdarbības procesu, novērtēt datubāzes atlasī riska novērtēšanai un izstrādāt metodoloģiju rezultātu novērtēšanas rādītājiem.

Komisijas atbilde. Šie ieteikumi ir vērtēti atzinīgi un pieņemti.

Uzņēmējdarbības procesa pārskatīšana attiecas uz pašreizējo jaunās finanšu arhitektūras pārskatīšanu. EFIA ir jauns un inovatīvs instruments, kuram līdz ar EFIA regulas stāšanos spēkā tika ieviesti jauni procesi. Gaidāmā EFIA+ pamatā ierosina ievērot principu “politika vispirms” un nodrošināt atvērtu un sadarbīgu arhitektūru ar īpašu pārvaldību¹⁵. Piemērojot principu “politika vispirms”, plānošanā varētu noteikt ilgtermiņa prioritātes sadarbībai ar partnervalstīm, tostarp izmantojot tādas metodes kā finansējuma apvienošana un garantijas nolūkā īstenojot minētās prioritātes. Plānošana ir iekļaujošs un iteratīvs process, kas ietver apspriešanos ar partnervalstīm, dalībvalstīm, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, privāto un publisko sektoru, kā arī finanšu iestādēm un paredz Padomes un Eiropas Parlamenta iesaistīšanos.

Tiek turpināta personāla prasmju apmācība, un to vēl vairāk pilnveidos atbilstoši šā brīža un turpmākajām vajadzībām. Attiecībā uz notiekošajām darbībām un saskaņā ar neseno Komisijas ziņojumu Padomei¹⁶ Komisija palielina savu spēju un zinātību finansējuma jomā, paplašinot personāla apmācību par attīstības finansēšanu un projektu finanšu pārvaldību un pilnveidojot to savu darbinieku prasmes, kuri specializējušies finanšu instrumentu juridiskajos, finanšu un budžeta aspektos. Tāpat Komisija turpinās uzņemt no finanšu iestādēm norīkotos ekspertus. Šī uzlabotā spēja palīdzēs Komisijai aizsargāt ES budžetu un pārvaldīt to riska darījumu paredzamo palielinājumu, uz kuriem attieksies budžeta garantijas nākamajā plānošanas periodā.

Attiecībā uz riska novērtēšanas datubāzes izvēli Komisija, sadarbojoties ar finanšu iestāžu ekspertiem un citiem partneriem, izstrādā speciālu programmatūru, kas palīdzēs modelēt riskus atbilstīgi EFIA+ garantijai, atzīstot īpašās problēmas jaunattīstības un pārejas procesa valstīs un par pamatu izmantojot datus no Vispārējās jaunietekmes tirgu risku datubāzes (*GEM*). Ekspertu konsultāciju sniegšana par riska profilu un garantiju atlīdzību uzlabos Komisijas spēju identificēt to ieguldījumu projektu portfeļus, kuri ir jāgarantē. Tāpat šīs konsultācijas palīdzēs pārraudzīt un pārvaldīt uzkrāto portfeļa risku.

Visbeidzot, Komisija līdz šim parakstītajos garantijas nolīgumos ir izmantojusi rezultātu ietvaru. Rādītāju saraksts, kā arī pārskatu sniegšanas biežums un formāts ir daļa no garantijas nolīgumiem, kas parakstīti ar finanšu iestādēm. Turpinās darbs pie ziņojumu par rezultātiem saskaņošanas.

---

¹⁵ COM(2018) 460 final.

¹⁶ COM(2020) 43 final.

Saskanotība

Ārējā novērtējumā ir ieteikts papildus definēt esošo EFIA produktu klāstu, ņemot vērā pievienotās vērtības un lietderības apsvērumus un sniedzot skaidras pamatnostādnes finanšu iestādēm. Tāpat ir ieteikts balstīties uz atvērtās piekļuves modeli, kas, kā izrādās, vairo iesaistīto finanšu iestāžu daudzveidību, uzlabojot darbību saskaņotību un lietderību.

Komisijas atbilde. Šie ieteikumi tiek pieņemti. Produktu klāsts tiks papildus definēts saistībā ar EFIA+ ieviešanu. *NDICI* priekšlikumā budžeta garantijas tiks plānotas kopā ar citiem palīdzības veidiem¹⁷, lai tās atbilstu apzinātajām vajadzībām un prioritātēm, kas noteiktas un saskaņotas ar citiem atbalsta veidiem.

Komisija atbalsta atvērto finanšu arhitektūras modeli, un šo pieeju turpinās izmantot jaunajā plānošanas ciklā. Finansējuma apvienošanas un budžeta garantiju racionāla pārvaldība ir paredzēta saistībā ar integrēto finanšu paketi, ko nodrošinās Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai plus (EFIA+).

Komisija arī īpaši aicina, lai priekšlikumus iesniedz attīstības finansēšanas iestāžu konsorcijs, kuru sastāvā ir vismaz viena maza finanšu iestāde. Turklāt Komisija pašlaik apsver to, kādā veidā veicināt un atbalstīt pīlāru novērtēšanu, lai vēl vairāk pastiprinātu iekļautību.

Ilgtspēja

Attiecībā uz ilgtspēju ārējā novērtējumā ir ieteikts EFIA projektos konsekventi apsvērt saikni ar politikas reformas mērķiem, lai pēc iespējas palielinātu sinerģiju un veicinātu lielāku saskaņu ar 3. pīlāra darbībām. Turklāt tajā iesaka uzraudzīt dažādu EFIA produktu pieprasījuma līmeni un izstrādāt zināšanu pārvaldības sistēmas, lai apkopotu *ex post* informāciju par finanšu inovācijām nolūkā apzināt un veicināt paraugpraksi.

Komisijas dienestu atbilde. Šie ieteikumi tiek pieņemti.

Komisija turpinās darbu pie tā, lai ieguldījumu mobilizēšanu sasaistītu ar 3. pīlāra atbalstu ieguldījumu vides uzlabošanai nolūkā uzlabot integrēto ĀIP pieeju. Tas ietver pieejas “politika vispirms” veicināšanu, pastiprinātā publiskā un privātā sektora dialoga atbalstīšanu ar galvenajām ieinteresētajām personām, tostarp attīstības finansēšanas iestādēm, lai apzinātu šķēršļus ieguldījumiem, kā arī ietver sadarbīgos ar valdībām politikas reformu risināšanai un tehniskās palīdzības sniegšanu un spēju veidošanu publiskā un privātā sektora dalībniekiem.

Attiecībā uz EFIA produktu pieprasījuma uzraudzību šo ieteikumu var sasaistīt ar pirmo ieteikumu. Attiecībā uz zināšanu pārvaldības sistēmām EFIA tiks integrēts jaunajā zināšanu pārvaldības sistēmā ārējai darbībai (*OPSYS*) ar īpaši pielāgotiem moduļiem pēc vajadzības.

---

¹⁷ Ierosinātās *NDICI* regulas (COM(2018) 460 final) 12. panta 1. punktā teikts: “Attiecībā uz ģeogrāfiskajām programmām šīs regulas īstenošanu veic, izmantojot daudzgadu valsts un daudzvalstu indikatīvās programmas”.

Lai sapulcinātu galvenās starptautiskās un Eiropas attīstības finansēšanas iestādes nolūkā pārrunāt paraugpraksi, pieeju izvēršanu un labāku koordināciju par labu ES ārējai sadarbībai, tiek izmantoti dažādi sadarbības veidi — gan platformas, piemēram, ES platforma finansējuma apvienošanai ārējās sadarbības jomā (*EUBEC*), gan praktiķu sadarbības tīkls, gan arī finansējuma apvienošanas platformu tehniskās palīdzības sanāksmes (TPS).